

ΣΤΕ 3156/2000

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΤΜΗΜΑ Γ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 16 Μαρτίου 2000 με την εξής σύνθεση: Γ. Δεληγιάννης, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Γ' Τμήματος, Π. Πικραμμένος, Αν. Γκότσης, Σύμβουλοι, Μ. Γκορτζολίδου, Γ. Τσιμέκας, Πάρεδροι. Α. Γαϊτάνης, Γραμματέας του Γ' Τμήματος.

Γ ι α να δικάσει την από 23 Μαρτίου 1999 αίτηση:

τ ο υ .....ο οποίος παρέστη με τον Πρ. Μιχαηλίδη
(Α.Μ. 85 ΔΣ Ρεθύμνης), που τον διόρισε στο ακροατήριο,

κ α τ ά του..... ο οποίος δεν παρέστη.

Με την αίτηση αυτή ο αναιρεσείων επιδιώκει να αναιρεθεί η υπ' αριθ.
230/1999 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως της Εισηγητού,
Παρέδρου Μ. Γκορτζολίδου.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο του αναιρεσείοντος, ο
οποίος ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους αναιρέσεως
και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε
αίθουσα του δικαστηρίου κ α ι

Α φ ο ύ μ ε λ έ τ η σ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α

Σ κ έ φ θ η κ ε κ α τ ά τ ο ν Ν ό μ ο

1. Επειδή, για την άσκηση της κρινομένης αιτήσεως έχει καταβληθεί το
νόμιμο παράβολο (υπ' αριθ. 1624082-3/1999 ειδικά γραμμάτια παραβόλου).

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η αναίρεση της υπ' αριθ.
230/1999 αποφάσεως του Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, με την
οποία απορρίφθηκε έφεση του αναιρεσείοντος κατά της 132/1998 αποφάσεως
του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών. Με την τελευταία αυτή απόφαση,
αφ' ενός μεν απορρίφθηκε ένσταση του ήδη αναιρεσείοντος, ως τυπικά
απαράδεκτη, λόγω μη αναγραφής των ονοματεπωνύμων των καθ' ων
εστρέφετο, κατ' αποκλεισμό του ίδιου ως μενονωμένου υποψηφίου δημάρχου
στο Δήμο Αθηναίων, αφ' ετέρου δε ανακηρύχθηκε ως επιτυχών στο Δήμο
Αθηναίων κατά τις εκλογές της 11.10.1998, ο συνδυασμός "ΜΑΧΗ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΘΗΝΑ" και Δήμαρχος ο Δημήτρης Αβραμόπουλος.

3. Επειδή, στην παρ. 1 του άρθρου 5 του Συντάγματος ορίζεται ότι
"Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του
και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της
χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν

παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη". Κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, το δικαίωμα της συμμετοχής του πολίτη στην πολιτική ζωή της χώρας, περιλαμβάνει την δυνατότητα αυτού, αφ' ενός να εκλέγει τους κοινοβουλευτικούς αντιπροσώπους του, και αφ' ετέρου να εκθέτει ο ίδιος υποψηφιότητα αντιπροσώπου, εφόσον βέβαια και στις δύο περιπτώσεις συντρέχουν οι προϋποθέσεις που προβλέπονται από τα σχετικά άρθρα του Συντάγματος και τις λοιπές νομικές διατάξεις. Τα ανωτέρω ισχύουν και για την εκλογή δημοτικών και κοινοτικών αρχών, αφού και η εκλογή αυτή ανάγεται στην πολιτική ζωή της χώρας γενικώς. Εξάλλου ο τρόπος της συμμετοχής του πολίτη, στην πολιτική ζωή της χώρας, στο μέτρο που δεν ρυθμίζεται από το Σύνταγμα, επαφίεται στον κοινό νομοθέτη (άρθρ. 51 παρ. 3, 54 παρ. 1 του Συντάγματος), ο οποίος όμως δεν μπορεί να θεσπίσει διατάξεις που αναιρούν το ανωτέρω δικαίωμα του πολίτη, για την συμμετοχή του στην πολιτική ζωή της χώρας. Στην προκειμένη περίπτωση οι διατάξεις του άρθρου 54 παρ. 1 του π.δ. 410/1995 (Α' 231), κατά τις οποίες "Η εκλογή του δημάρχου, του προέδρου της κοινότητας και των δημοτικών και κοινοτικών συμβούλων γίνεται κατά συνδυασμούς. Υποψηφιότητες εκτός συνδυασμών αποκλείονται", δεν αντιβαίνουν στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος, διότι ο οριζόμενος απ' αυτές τρόπος εκλογής κατά συνδυασμούς, περιορίζει, αλλά δεν αναιρεί το σχετικό εκ της συνταγματικής αυτής διατάξεως δικαίωμα, αφού παρέχει στον πολίτη την δυνατότητα συμμετοχής του στην πολιτική ζωή της χώρας και κατά τις δύο μορφές που προαναφέρθηκαν, δηλαδή τόσο υπό την μορφή της εκλογής του δημάρχου, του προέδρου της κοινότητας και των δημοτικών και κοινοτικών συμβούλων, το οποίο δικαίωμα δεν αναιρείται από την έλλειψη δυνατότητας του εκλογέα να εκφράσει την προτίμησή του υπέρ μεμονωμένου υποψηφίου, όσο και υπό την μορφή της δικής του δυνατότητας να θέσει υποψηφιότητα δημάρχου, προέδρου κοινότητας ή δημοτικού και κοινοτικού συμβούλου, αφού αυτός που επιθυμεί να υποβάλει υποψηφιότητα και δεν γίνεται δεκτός από κάποιο συνδυασμό μπορεί να καταρτίσει ο ίδιος ελευθέρως συνδυασμό και να ζητήσει την ψήφο των εκλογέων (πρβλ. ΑΕΔ 10/1982, 35/1985). Εξάλλου, ο ανωτέρω περιορισμός του δικαιώματος συμμετοχής του πολίτη στην πολιτική ζωή της χώρας, που καθιερώνεται με τις διατάξεις του ανωτέρω άρθρου 54 παρ. 1 του π.δ. 410/1995, σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 72 επ. του ίδιου π.δ/τος, οι τελευταίες των οποίων αφορούν την κατανομή των εδρών των δημοτικών και κοινοτικών συμβούλων μεταξύ των συνδυασμών, δικαιολογείται από την φύση και τον σκοπό της συγκεκριμένης εκλογής. Σκοπός δε των διατάξεων του νόμου αυτού είναι η ανάδειξη οργάνων διοίκησης των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η εύρυθμη και αποδοτική λειτουργία των οποίων εξυπηρετείται καλύτερα με τον ανωτέρω τρόπο εκλογής κατά συνδυασμούς, δεδομένου ότι οι υποψήφιοι ενός συνδυασμού έχουν κατά κανόνα κοινό πρόγραμμα για την αντιμετώπιση των τοπικής φύσεως ζητημάτων και προβλημάτων και μπορούν να συνεργαστούν για την πραγματοποίησή του. Τέλος, οι διατάξεις του άρθρου 54 παρ. 1 του π.δ. 410/1995 δεν αντιβαίνουν ούτε στις αρχές της καθολικότητας και της ισότητας της ψήφου, ούτε σε άλλη συνταγματική διάταξη ή αρχή που διέπει την εκλογή των δημοτικών και κοινοτικών αρχών. Συνεπώς η ρύθμιση αυτή που εναρμονίζεται προς τον ανωτέρω σκοπό, δεν είναι αντίθετη προς τη διάταξη του άρθρου άρθρου 5 παρ. 1 του Συντάγματος.

4. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση από την αναιρεσιβαλλόμενη

απόφαση και τα λοιπά διαδικαστικά έγγραφα της αναιρετικής δίκης προκύπτει ότι ο αναιρεσείων υπέβαλε στο Πρωτοδικείο Αθήνας δήλωση για να συμμετάσχει ως μεμονωμένος υποψήφιος δημοτικός σύμβουλος στις εκλογές της 11.10.1998 για την ανάδειξη δημοτικών αρχών στο Δήμο Αθηναίων. Η δήλωση αυτή απορρίφθηκε με την υπ' αριθ. 1987/1998 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών ως μη νόμιμη με επίκληση της διάταξης του άρθρου 54 παρ. 1 του π.δ. 410/1995. Με την από 24.11.1998 ένσταση ο αναιρεσείων ζήτησε την ακύρωση των εκλογών στον ανωτέρω Δήμο υποστηρίζοντας ότι ο αποκλεισμός από τις δημοτικές εκλογές των μεμονωμένων υποψηφίων είναι αντισυνταγματικός. Η ένσταση αυτή απορρίφθηκε ως απαράδεκτη με την 132/1998 απόφαση του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, ακολούθως δε με την ήδη αναιρεσιβαλλόμενη υπ' αριθ. 230/1999 απόφαση του Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου Αθηνών απορρίφθηκε η από 29.12.1998 έφεση του ιδίου. Με την τελευταία αυτή απόφαση κρίθηκε ότι εφόσον με την διάταξη του άρθρου 102 παρ. 2 του Συντάγματος δεν επιβάλλεται η τήρηση της αρχής της αμέσου ψηφοφορίας για την ανάδειξη των αρχών των δήμων και κοινοτήτων, "δεν κωλύεται ο κοινός νομοθέτης να προσδιορίσει αυτός το βαθμό εφαρμογής της αρχής της αμέσου ψηφοφορίας σε τρόπο ώστε οι δημοτικές αρχές να εκλέγονται μόνο μέσω συνδυασμών κατ' αποκλεισμό μεμονωμένων υποψηφιοτήτων, χωρίς η ρύθμιση αυτή ν' αποτελεί προσβολή της προσωπικότητας και του κατ' άρθρ. 5 (παρ. 1) του Συντάγματος, δικαιώματος συμμετοχής καθενός στην πολιτική ζωή της χώρας, εφόσον το τελευταίο δεν περιορίζεται ουσιωδώς από τις ρυθμίσεις του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα, με τις οποίες πρωτίστως επιδιώκεται η εξυπηρέτηση του κοινού συμφέροντος με την ανάδειξη, μέσω συνδυασμών, υποψηφίων οι οποίοι εκ προοιμίου έχουν, κατά κανόνα, κοινούς στόχους, αντιλήψεις και θέσεις ως προς τα τοπικής φύσεως ζητήματα και προβλήματα, τα οποία πρόκειται να αντιμετωπίσουν ως επιτυχόντες πλέον υποψήφιοι του αυτού συνδυασμού". Επομένως, σύμφωνα με όσα αναπτύσσονται στην προηγούμενη σκέψη, το δικαστήριο της ουσίας ορθώς, αν και εν μέρει με διαφορετική αιτιολογία, έκρινε, ότι η εκλογή δημοτικών και κοινοτικών αρχών κατά συνδυασμούς, που προβλέπεται από την διάταξη του άρθρου 54 παρ. 1 του π.δ. 410/1995, δεν αντίκειται στο Σύνταγμα και απέρριψε την έφεση του αναιρεσείοντος. Συνεπώς, πρέπει να απορριφθούν οι λόγοι αναιρέσεως με τους οποίους προβάλλονται τα αντίθετα, καθώς και η κρινόμενη αίτηση στο σύνολό της.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως και

Διατάσσει την κατάπτωση του παραβόλου.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 6 Ιουνίου 2000

Ο Πρόεδρος του Γ' Τμήματος

Ο Γραμματέας του Γ' Τμήματος

Γ. Δεληγιάννης

Α. Γαϊτάνης

και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στις 5 Οκτωβρίου 2000.

Ο Πρόεδρος του Γ΄ Τμήματος   Η Γραμματέας του Γ΄ Τμήματος

Γ. Δεληγιάννης

Δ. Μουζάκη